

Esclaves del segle XXI

Suplement del Quadern núm. 170 de CiJ - (n. 205) - Octubre, 2010
Roger de Llúria, 13, 08010 Barcelona - tel. 93 317 23 38, fax 93 317 10 94
info@fespinal.com - www.cristianismeijusticia.net

Es diu Joy, té 21 anys i exerceix la prostitució en un dels principals carrers de la nostra ciutat. Molts passen pel seu costat indiferents, van de compres o al cinema, miren i no veuen, no són capaços de deixar-se afectar pel seu clamor, de percebre el drama humà que la seva vida amaga.

Va néixer a Nigèria, la segona de molts germans. La seva mare va morir i la pobresa i la manca d'oportunitats van anar minant la seva vida. Als 17 algú li va parlar de treballar a Europa. Ella volia ajudar la seva família i els traficants de dones van saber escollir la seva víctima. Va sortir del seu país sense saber quin seria el seu destí. Durant mesos patí fam, violacions i vexacions fins arribar en pastera a les costes d'Almeria. Allà va ser obligada a prostituir-se i a pagar un deute de 45.000 €. Si fugia farien mal a la seva família.

El seu nom és Krina, té 24 anys i molts somnis, tot i que el seu rostre està colrat pel patiment. És romanesa, d'una família marginal. Gairebé no va anar al col·legi perquè havia de treballar. La van casar als 14 i el matrimoni va fracassar. Després, amb una

altra parella, es va endinsar en l'infern dels maltractaments i es va acostumar a ser humiliada i vexada. Què podia esperar de la vida? Un dia, sent encara menor, un home li va oferir treball a l'estranger. Ella va acceptar perquè era l'oportunitat d'escapar.

Durant cinc anys, va ser venuda i comprada per comerciants de dones. El seu cos encara té les marques dels intents de fugida i de suïcidi.

Carla té 22 anys i és brasilera. De la infantesa gairebé no té cap record positiu: abandonada pel pare, sense afecte de la mare. Sempre va voler estudiar, però no va tenir-ne possibilitats i als 12 va començar a treballar. Molt aviat es va quedar embarassada, va sobreviure sola amb un fill. Un dia, una coneguda li va oferir feina a Espanya –va pensar que treballaria durant un temps, guanyaria diners i tornaria a buscar el seu petit. Quan va arribar a aquí, li van dir que havia de pagar un deute exercint la prostitució. Al principi plorava sense parar. On podria anar? I si li feien alguna cosa al seu fill? Sense conèixer ningú, sense parlar la llengua, sense documentació. Carla es va

resignar i es va enganxar a les drogues per suportar millor el dia a dia.

1. Dels rostres a les xifres

Les seves vides posen rostre a la injustícia i a la vulneració de drets humans, especialment de dones i nenes comprades i venudes com a mercaderia. Algunes xifres¹:

– Segons dades de l'OIT, al voltant de 1,2 milions de menors són víctimes del tràfic de persones².

– L'OIT afirma que el tràfic afecta anualment unes 2.500.000 persones, especialment dones i nenes. S'estima que, cada any, cinc-centes mil dones són enviades a Europa occidental amb el propòsit d'explotar-les sexualment.

– Segons dades de *Save The Children* i de la *Red Española contra la Trata de Personas*, cada any, entre 40.000 i 50.000 dones i nenes (la majoria d'entre 18 i 25 anys) procedents del Marroc, l'Àfrica subsahariana, els països de l'Est, Brasil i l'Amèrica Central, són víctimes del tràfic d'éssers humans, enganyades i portades a Espanya, on «hi ha una gran demanda»³.

2. El comerç molt lucratiu

Algunes dades sobre tràfic de dones amb finalitats d'exploració sexual:

– Les xarxes de tràfic es nodreixen fonamentalment de la prostitució aliena, obtenint, segons estimacions de l'ONU, entre 5.000 i 7.000 milions de dòlars cada any. Els càlculs de l'OIT són encara més elevats: 32 mil milions de dòlars anuals, a escala global. Aquest diner no es reinverteix en desenvolupament social, sinó en activitats delictives (tràfic d'armes o de drogues).

– Es calcula que la indústria del sexe a Espanya cada any mou 18.000 milions

d'euros de benefici net, i que uns 15 milions d'homes són clients potencials del mercat de la prostitució. El seu nombre és creixent, incorporant cada vegada homes més joves, que no es plantegen la possible vulneració de drets humans o la manca d'oportunitats de qui es troba en aquesta situació, sinó el dret a consumir i a comprar el cos d'una dona.

– Els diaris espanyols que ofereixen prostitució a les seves pàgines ingressen cada any uns 40 milions d'euros. Amb aquests beneficis, com poden ser lliures per denunciar?

– L'exploració sexual és el tercer negoci il·lícit més lucratiu, després del tràfic de drogues i d'armes.

3. A què anomenem tràfic?

La seva definició apareix al Protocol de Palerm de l'any 2000:

«Per tràfic de persones s'entendrà la captació, el transport, el trasllat, l'acollida o la recepció de persones, recurrent a l'amenaça o a l'ús de la força o a altres formes de coacció, al rapte, al frau, a l'engany, a l'abús de poder o d'una situació de vulnerabilitat, o a la concessió o recepció de pagaments o beneficis per obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, amb finalitats d'exploració».

És important distingir-la del tràfic d'immigrants, perquè no totes les situacions de tràfic duen associada una finalitat d'exploració. Vegem alguns factors que ens permeten establir diferències:

– Consentiment: El tràfic il·legal de persones, malgrat desenvolupar-se sovint sota condicions degradants o perilloses, implica el consentiment de les mateixes persones en posar-se en mans dels traficants. El tràfic no és consentit o, si ho

és, ha mediat coacció, engany o abús d'una situació de vulnerabilitat.

– Explotació: El tràfic il·legal acaba amb l'arribada al país de destinació. El tràfic implica una explotació posterior de la víctima amb la finalitat d'obtenir beneficis econòmics. No es limita només a l'explotació sexual, sinó també a qualsevol treball forçat o realitzat en condicions d'esclavitud (tallers clandestins, agricultura, mendicitat, extracció d'òrgans, servitud en el treball domèstic...).

– Transnacionalitat: El tràfic il·legal d'immigrants és sempre transnacional mentre que el tràfic de dones es pot produir a l'interior del mateix país.

El tràfic de dones és un fenomen d'abast encara desconegut, a causa de la seva naturalesa, de la manca de dades oficials i de mecanismes de seguiment. Està emmarcat en un món globalitzat (amb la implicació de països d'origen, trànsit i destinació) on els interessos econòmics estan per sobre dels drets de les persones.

4. Una globalització de la violència contra les dones

Més de la meitat de las persones subjectes de tràfic són dones i nenes. No s'ha d'oblidar que dels 1.700 milions que viuen en situació de pobresa, més del 70% són dones. La major vulnerabilitat de les dones als processos d'empobriment té una raó de gènere, determinada per les adverses condicions d'accés al mercat laboral, la seva extensa dedicació a tasques reproductives i no remunerades, el seu dèficit d'alimentació, d'educació i d'atenció sanitària, i la seva dotació més petita d'actius econòmics, socials i culturals. La feminització de les migracions suposa una estratègia de supervivència per a moltes dones de països pobres.

El fenomen global del tràfic de dones es nodreix de desigualtats econòmiques entre

països, relacions de poder i discriminacions de gènere i ètniques, i s'alimenta del desig de millorar que empeny cada dia dones de països pobres a emigrar per mantenir les seves famílies, sent susceptibles de ser captades per traficants.

Espanya està entre els principals països de destí i trànsit, sobretot en tràfic de dones amb finalitats d'explotació sexual. Segons dades policials, el 90% de les dones que exerceixen la prostitució a Espanya són estrangeres. Gran part d'aquest percentatge estaria a mans de xarxes de tràfic.

Que els països d'“acollida” identifiquin fàcilment la prostitució amb la llibertat sexual, l'oci i la diversió dificulta l'anàlisi de la qüestió i emmascara la realitat.

El tràfic de dones amb finalitats d'explotació sexual és una forma de violència de gènere, així ho reconeix el Pla Integral contra el Tràfic del Ministeri d'Igualtat (2009-2011). Tot i que la major part de les víctimes a Espanya ho són amb aquesta finalitat, no es pot ignorar la realitat del tràfic en altres sectors, com el servei domèstic, l'agricultura, els tallers de confecció, la mendicitat... Es disposa de molt poca informació sobre la magnitud i els perfils de les víctimes.

5. Reduïdes a esclavitud

Per assegurar el seu silenci sovint pateixen violència física, psicològica i sexual; agressions sexuals, pallisses, confiscació dels seus documents d'identitat, amenaces, servitud per deute, aïllament i manipulació fent-los creure que si es posen en contacte amb les autoritats seran empresonades o deportades.

A més, desconeixen els seus drets en un país que no és el seu, de vegades no parlen l'idioma, ignoren les possibilitats d'ajuda que existeixen i no fan cap denúncia perquè temen patir represàlies tant elles com els seus familiars en el país d'origen.

Tot això té uns efectes perniciosos sobre les víctimes, manifestats en símptomes psicossocials: traumes deguts a agressions, deteriorament de les condicions de vida (aïllament/amuntegament); contagi de malalties de transmissió sexual; desconfiança; addicció a drogues; trastorns alimentaris i gastrointestinals; malsons; conductes paranoiques; vergonya i culpa; manca d'autoestima, fòbies; dolors i malalties cròniques; depressió i canvis d'estat d'ànim, juntament amb la dificultat per a la inserció social, estigmatització i discriminació tant en els entorns de recepció com en els sociofamiliars originaris.

El tràfic ocasiona un gran patiment físic, mental, emocional i social. El "preu" que paguen les víctimes és molt més gran que els deutes econòmics que els imposen els traficants.

6. Una violació greu de drets humans

Aquest fenomen està convertint una part important de la població emigrant en mercaderia, per a servir el lucratiu negoci global de l'explotació. Expressament denunciabile és també el turisme sexual, que porta milers d'homes de països rics a viatjar a determinats països empobrits, buscant exotisme i impunitat per mantenir relacions sexuals amb menors.

Estem ja en la tercera generació de drets humans (això ho diem a la nostra societat de sobreabundància i benestar) i tanquem els ulls davant de l'incompliment flagrant de drets de primera generació a prop de casa nostra o a la cantonada del nostre carrer.

El preàmbul al Conveni Europeu contra la Tràfic d'Éssers Humans aprovat el 2005 pel Consell d'Europa, que va entrar en vigor a Espanya el 2009, afirma que el tràfic de persones «constitueix una violació dels drets de la persona i un atemptat contra la dignitat i la integritat de l'ésser humà», però la lluita contra el tràfic i a favor de les víctimes no sempre manté aquesta perspectiva de drets humans. Es dona prioritat a l'enfocament penal, al control de migracions. I l'accés de les víctimes als seus drets està sent condicionat a la seva col·laboració amb les autoritats.

El tràfic de dones mostra les desigualtats socials i de gènere, i ens urgeix a plan-tejar canvis globals que ens impliquin a tots, no només en l'atenció integral a les víctimes (reforçant les seves capacitats com a titulars de drets i de persones actives en el seu propi canvi), sinó en l'abordatge de les arrels estructurals del fenomen. Les mesures impulsades per l'Estat espanyol per a prevenció, protecció, assistència i reparació són encara insuficients.

7. Un clamor que ens arriba (Ex. 3, 7-10)

El clamor i la denúncia de Joy, Krina i Carla demanant avui alliberament i justícia han arribat a aquests papers. Que el seu "crit" i el de milers de dones i de nenes segueixi sent silenciats o sigui escoltat depèn de cada un de nosaltres. El fenomen globalitzat del tràfic redueix diàriament l'ésser humà, creat a imatge i semblança de Déu, a estat de servitud i esclavitud. Seguirem cecs i sords?

Inma Soler, de la Comunitat *Villa Teresita*

1. L'Oficina de les Nacions Unides contra la Droga i el Delicte (UNODC), en el seu informe mundial sobre el tràfic de persones de 2009, expressa la seva preocupació per la manca de dades, que impedeixen formular polítiques basades en una anàlisi rigorosa.

<http://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/global-report-on-trafficking-in-persons.html>

2. <http://www.itcilo.org/es/expertise-servicios/trabajo-forzoso-y-trata-de-seres-humanos>

3. Red Española contra la trata de personas: Carta a los Partidos (15/01/2008) <http://www.redcontralatrata.org>